

DEN GRØNNE FOND

– et historisk tilbageblik på støtten til det grønne civilsamfund og miljøets NGO'ere siden Rio-topmødet for Bæredygtig Udvikling i 1992

Samlet og sat i historisk perspektiv af daglig leder i Øko-net, Lars Myrthu-Nielsen, LMN@eco-net.dk / 4073 4324

Kort indledning om Verdens bæredygtighedsproces

Miljøet kom for alvor på den internationale dagsorden med den første FN konference om miljø i Stockholm 1972. I 1987 fulgte rapporten Vores fælles fremtid (også kaldt Brundtland-rapporten efter FN-kommissionens formand Gro Harlem Brundtland), som for første gang satte fokus på global bæredygtighed.

Den blev fulgt op af FN's konference om miljø og udvikling/bæredygtig udvikling i Rio i 1992, hvor Agenda 21 blev vedtaget. Agenda 21 er en 300 siders plan for en bæredygtig udvikling i det 21. århundrede.

I planen indtænkes bl.a. uddannelser, lokale initiativer og civilsamfundets engagement (herunder NGO'ere), og også vigtigheden af den såkaldte top-down/bottom-up proces fremhæves i erkendelsen af, at verdens regeringer og politikere ikke alene kan igangsætte den grønne omstilling og løse miljø- og klimaudfordringerne.

Støtten i Danmark til den grønne civilsamfundsproces

(med eksempler fra egne erfaringer i miljø- og folkeoplysningsarbejdet i Øko-net)

I Danmark blev der allerede kort tid efter Brundtland-rapporten skabt en pulje med navnet "Vores Fælles Fremtid" med Elsebeth Gerner Nielsen som formand. Senere, da hun kom i Folketinget, blev hun formand for Den Grønne Fond.

Øko-net og 'Vores Fælles Fremtid':

Puljen fik en kæmpe betydning for Øko-nets tilblivelse, for Aktiv Grøn Gruppe, en gruppe på Den frie Lærerskole, der senere skabte Øko-net, fik 10.000 kr. til afholdelse af seminaret 'Den Bæredygtige Skole'. På dette seminar skabtes visionen om 'netværket for økologisk folkeoplysning og praksis'. Øko-net var født, og med inspiration fra et grønt højskoleseminar på Vestjyllands Højskole, der blev afholdt af Andelselskabet EVA, og med støtte fra Plums Økologifond (8.000 kr.), blev der indkaldt til det stiftende møde for netværket i januar 1994 – et 3-dages seminar i Ollerup på Den frie Lærerskole, hvor der kom 170 deltagere.

I de kommende år var fokus at etablere en økologisk læringshave på Lærerskolen, men især også 'Nyhedsbladet Øko-net' (der netop gav foreningens korte navn) voksede og skabte overblik, sammenhæng og netværk i det grønne og voksende engagement over hele landet.

De første par år fik Nyhedsbladet støtte fra en pulje, der hed 'Den Grønne Forbrugerpulje' (der bestod af 1,2 mio. kroner

fra Miljøministeriet), og den blev administreret af Grøn Information, der var et uafhængigt informationscenter om miljø og forbrug, ved sekretariatschef Nis Peter Nissen. Det betød meget for udviklingen af et lille, men voksende grønt netværks-nyhedsblad.

Aukens Grønne Fond

I Poul Nyrup Rasmussens regeringstid fra d. 27. september 1994 – d. 27. november 2001 kom der stort fokus på miljø og energi, hvor Svend Auken var Miljø- og Energiminister i hele perioden. Der blev fulgt kontant op på anbefalingerne i Agenda 21 om civilsamfundets deltagelse og etableret en fond med et sekretariat i Miljøstyrelsen, som fik navnet Den Grønne Fond. Bestyrelsen bestod af tre politikere fra hhv. Socialdemokratiet, Radikale Venstre og Venstre. Elsebeth Gerner Nielsen var den første formand i perioden 1994-1997, og Vagn Jelsøe blev sekretariatschef.

Den Grønne Fond bestod fra 1. juli 1994 til 2002 og udviklede i sin periode tre puljer; udover selve hovedfonden, blev der afsat midler til 100 Grønne Guider over hele landet samt etableret Den Grønne Jobpulje.

Den Grønne Fond fik 25 mio. kr. årligt 1994-2001 til enkeltprojekter og 25 mio. kr. årligt til Grønne Guider, dvs. i alt 50 mio. kr. i de år, hvor der var mest, nemlig 1996-98. Rammen til de Grønne Guider svingede. Den kom først til i 1996 og blev sat ned til 20 mio. kr. i 1999-2001.

I Den Grønne Jobpulje blev der i alt 1997-2000 afsat 305 mio. kr., fordelt med 125 mio. kr. i 1998 og 60 mio. kr. hvert af de efterfølgende år.

Øko-net og Den Grønne Fond:

Øko-net fik støtte fra Den Grønne Fond i stort set hele Fondens levetid, nemlig i perioden fra 1994-2001. I starten var beløbet 250.000 kr., men i de sidste år fik vi et årligt tilskud på 800.000 kr. til drift og udgivelse af Nyhedsbladet Øko-net. Udover det årlige driftstilskud fik vi et større projektilskud i perioden 2000-2001.

Dette skulle dække et længere forløb med input til Danmarks Nationale Strategi for Bæredygtig Udvikling, som fremlægges på det følgende møde i FN-rækken af topmøder om bæredygtighed, nemlig Verdensmødet for Bæredygtig Udvikling, 2002, i Johannesburg, Sydafrika.

Det blev til et stort og velbesøgt træf på dyreskuepladsen i Roskilde i august 2000, som endte ud med et folkeligt indspark til den nationale strategi i form af deklARATIONEN 'DanmarksDeklarationen.dk' og udvikling af en folkelig online-plattform for bæredygtig udvikling. Dette blev også begyndelsen på udviklingen af en online database for det grønne overblik i Danmark. I starten hed den Øko-info, men i de sidste par år har vi omdøbt den til Grønt Overblik – grøntoverblik.dk – og udviklet den så meget, at den i dag er en stor grøn database med en tilknyttet landsdækkende grøn kalender og et bibliotek.

Øko-net var én ud af ca. 13 NGO'ere, der modtog driftstilskud til sit miljøarbejde. En anden vigtig spiller var Det Økologiske Råd, der også opstod lige efter Rio-topmødet i 1993. I Øko-net igangsatte vi processer og folkelig debat omkring Danmarks nationale strategi for bæredygtig udvikling op til Verdenstopmødet for Bæredygtig Udvikling i 2002. Efter Johannesburg fortsatte vi med fokus omkring Uddannelse for Bæredygtig Udvikling (UBU), der efter Johannesburg fik sit helt eget FN-tiår fra 2004-2015. UBU havde også sit helt eget kapitel i Agenda 21, nemlig kapitel 39.

Selvfølger var der også afslag til ansøgninger under Den Grønne Fond, men der var en helt særlig kultur omkring fordelingerne. Som civilsamfund indgik vi i et samarbejde med Miljøstyrelsen om anvendelsen af midlerne, herunder i særdeleshed omkring det store projekt med at etablere 100 Grønne Guider i hele Danmark. Her kunne man søge op til halvdelen af driften for en grøn guide, og resten skulle så findes lokalt, og guiden skulle være lokal forankret.

Efter den Grønne Fond

Med regeringsskiftet til Anders Fogh Rasmussen regeringen i november 2001, blev Den Grønne Fond nedlagt, og i nullegende var der stort set ingen offentlige, grønne midler. En enkelt undtagelse er en bevilling på 20 mio. kr. i forbindelse med forløbet op til Danmarks værtsskab for klimatopmødet COP15 i København december 2009, hvor Lars Løkke Rasmussen havde overtaget statsministerposten samme år d. 5. april 2009. Der blev nedsat et udvalg, der skulle udvikle en plan for fordelingen af pengene til civil- og ngo-aktiviteter op til og i forbindelse med Klimatopmødet i København. De var under Minister for FN's klimakonference Connie Hedegaard og Klima- og energiminister Lykke Friis (2009-2011). Det førte til etableringen af People's Climate Action – PCA, der bl.a. støttede Folkets Klimaforum i DGI-byen. Der var en ofte hård stemning blandt NGO'erne, for der blev kæmpet om midlerne, som jo have været meget begrænsede op gennem nullegende.

Øko-net efter den Grønne Fond:

Efter Den Grønne Fond var det nye tider, og vi fik bl.a. støtte fra Tipsmidlerne via Dansk Folkeoplysnings Samråd, men også støtte til et større projekt om UBU via Nordisk Ministerråd – der blev til kampagnen Balanceakten.dk, der var et nordisk samarbejde.

Desværre måtte vi indstille Nyhedsbladet Øko-net, som jo blev sendt gratis ud til ca. 8000 modtagere i hele Danmark, herunder alle skoler og biblioteker m.v.

Trods en hårdere økonomi og op- og nedture har Øko-net netop fejret sit 25-års jubilæum i 2019 og har stadig gang i udviklingen af portalen Grønt Overblik (grontoverblik.dk), samt etableringen af et 'Lev og Lær' Husmandssted for fremtidens lokale og bæredygtige fødevarerproduktion.

Auken igen og nu en Ildsøjlepulje

Med Helle Thorning-Schmidt regeringen, fra 3. oktober 2011, var der store forhåbninger om fornyet støtte til civilsamfundets aktiviteter, og for første gang siden Nyrup/Auken tiden blev der etableret en ny pulje til støtte for civilsamfundet. Men forskellen var markant, for selvom der nu var en ny Auken i Miljøministeriet, nemlig Ida Auken (daværende SF), så var det både helt andre midler, der blev afsat, og uddelingsformer, der blev brugt. Der blev afsat i alt 15 millioner, bl.a. efter pres fra Enhedslisten. Puljen blev 'Puljen til Grønne Ildsøjle', og dens formål var at støtte lokalt forankrede samarbejdsprojekter, der gennem

borger-nære formidlingsaktiviteter og projekter understøttede den grønne omstilling.

Puljen blev styret direkte af et par embedsmænd i Miljøstyrelsen, der var hverken bestyrelse eller armslængde-princip, som der havde været under Den Grønne Fond. Der var også langt færre midler, ca. én bevilling for hver syvende ansøgninger. Puljen steg til 20 millioner kroner fra 2014 under Miljøminister Kirsten Brosbøl, der overtog efter Ida Auken, da SF forlod Thorning-regeringen.

Arven efter Svend Auken – og et nyt samarbejde

Mette Frederiksen Regeringen har en arv at varetage fra Svend Auken tiden, og tiden er inde til en ny grøn fond – og den kan jo passende få navnet Den Grønne Fond igen. Det er tid til et fornyet samarbejde mellem top og bund – Regering og civilsamfundet.

Op man kan roligt gange fondens midler fra Svend Auken-tiden med mindst en faktor 10. De grønne guider kunne genetableres, og måske kunne man endda koble en sådan udvikling med etablering af en række grønne borgerløns-job. For der skal nytænkning til for at få gang i en praktisk, grøn og folkelig omstilling. Der er masser af unge, der er parate – for næste skridt er handling efter klimastrejke!

Hurtigt overblik over de enkelte Regeringer, siden Rio-topmødet, og deres støtte til civilsamfundets miljø-aktiviteter:

Poul Nyrup-Rasmussen Regeringen – 50 millioner om året i Den Grønne Fond, der blev suppleret med ordningen for Grønne Guider og Den Grønne Jobpulje (under Miljøminister Svend Auken)

Anders Fogh Regeringen – 0 millioner til civilsamfundet – men stor støtte til Bjørn Lomborgs Institut for Miljøvurdering. To år efter valgsejren udtalte Anders Fogh Rasmussen de ord, som de fleste aktører på miljøområdet vil huske ham for: "Der er ikke en frø, ikke en fugl, ikke en fisk der har fået det ringere som følge af regeringens miljøpolitik. Den eneste, der har fået det ringere, er nok Svend Auken," sagde Fogh på Venstres landsmøde i 2003.

Lars Løkke Rasmussen Regeringen I – 20 millioner, én-gangsbeløb, op til og under, Klimatopmødet COP15 i 2009.

Helle Thorning-Schmidt Regeringen – 15 millioner om året til Puljen for Ildsøjle (under Miljøminister Ida Auken). Puljen blev siden sat op til 20 millioner under miljøminister Kirsten Brosbøl.

Lars Løkke Rasmussen Regeringen II – 0 millioner i perioden.

Mette Frederiksen Regeringen – !!! ???

